

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยความสัมพันธ์ (correlation research) มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือบิดาหรือมารดาที่มีบุตรอายุระหว่าง 3 ปี ถึง 5 ปี 11 เดือน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1 ถึง 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี จำนวน 180 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จากจำนวนประชากร 1795 ราย ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2544 ถึง 30 สิงหาคม 2544

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินสัมพันธภาพของคู่สมรส เป็นแบบประเมินที่ดัดแปลงมาจากแบบประเมินสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสของ วัจน์ ไทงาม (2539) แบบประเมินพื้นฐานอารมณ์เด็กวัยก่อนเรียนดัดแปลงมาจาก แบบประเมินพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของวัจน์ ไทงาม ที่พัฒนามาจากแบบประเมินพื้นฐานทางอารมณ์เด็กวัยก่อนเรียนของ อรรถกร วิถีสุภาวัฒน์ (2529) ซึ่งแปลและเรียบเรียงมาจากแบบประเมินพื้นฐานทางอารมณ์ของ แมคเดวิด และคาร์ลีย์ (Macdavid & Carly, 1978) แบบประเมินแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนดัดแปลงมาจากแบบประเมินแนวโน้มการทารุณกรรมเด็ก (Child Abuse Potential Inventory (CAPI)) ของ มิลเนอร์ (Milner, 1994) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับบิดาหรือมารดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1-3 ในโรงเรียนวัดเนินสูง อำเภอเมือง จันทบุรี จำนวน 30 ราย ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบประเมินสัมพันธภาพของคู่สมรสมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของคะแนนแต่ละข้อคำถามกับคะแนนข้อคำถามทั้งหมด ตั้งแต่ .43 ถึง .82 และมีค่าความเที่ยง (reliability) เท่ากับ .93 แบบประเมินพื้นฐานอารมณ์บุตรวัยก่อนเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ .20 ถึง .71 และมีข้อคำถาม 4 ข้อที่มีค่าต่ำกว่า .20 ซึ่งได้ทำการปรับข้อคำถามให้ชัดเจนขึ้น และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .78

แบบประเมินแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ .20 ถึง .70 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .90

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามที่แจกในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 200 ฉบับ ได้รับคืน 192 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 96 เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 180 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 90 ใช้เวลาในการรวบรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบปกติ

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นบิดา จำนวน 69 ราย มารดา 111 ราย โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีความอายุประมาณ 34 ปี โดยพบว่าบิดามีอายุประมาณ 35 ปี มารดามีอายุประมาณ 33 ปี ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็กของบิดาพบร้อยละ 13 ของมารดาร้อยละ 6 และมีประวัติการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของบิดาคิดเป็นร้อยละ 26 ของมารดาคิดเป็นร้อยละ 23 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 29 โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาชั้นมัธยม 3 ($\bar{X} = 9.36$, $SD = 4.29$) การประกอบอาชีพพบว่าส่วนใหญ่กว่าครึ่งประกอบอาชีพใช้แรงงานคิดเป็นร้อยละ 56 รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3,300-6,299 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาอยู่ในช่วง 6,300-9,299 บาท/เดือน และต่ำกว่า 3,300 บาท/เดือน มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 13 โดยมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 11,990.44 บาท ($SD = 11053.62$) ลักษณะของครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่กว่าครึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 62
2. สัมพันธภาพของคู่สมรสพบว่าอยู่ในระดับดีโดย ($\bar{X} = 49.36$, $SD = 7.58$)
3. พื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 139.38$, $SD = 18.04$)
4. แนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 9.8$, $SD = 4.92$) และพบว่ามารดามีคะแนนสูงกว่าบิดาเล็กน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.01 ($SD = 4.96$) และ 9.46 ($SD = 4.87$) ตามลำดับ
5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) ได้แก่ พื้นฐานอารมณ์ของเด็ก

วัยก่อนเรียน สัมพันธภาพของคู่สมรส ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก การศึกษาของบิดาหรือมารดา ประวัติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว รายได้ของครอบครัว อาชีพใช้แรงงาน

6. ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ร้อยละ 40.6 ($p < .001$) เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละตัวพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ พื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน สัมพันธภาพของคู่สมรส ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก และการศึกษาของบิดาหรือมารดา โดยพื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สัมพันธภาพของคู่สมรส การศึกษาของบิดาหรือมารดา และประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ .38, -.27, -.26, .20 ตามลำดับ สามารถเขียนสมการถดถอยมาตรฐานได้ดังนี้

$$\text{จากสมการทำนายมาตรฐาน } Zy' = \beta_1 Zx_1 + \beta_2 Zx_2 + \beta_3 Zx_3 + \beta_4 Zx_4$$

ดังนั้นสมการถดถอยมาตรฐานในการทำนายคะแนนมาตรฐานของแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน คือ

$$\begin{aligned} \text{ค่าการทำนายมาตรฐานของแนวโน้มการเป็น} &= .38 Z (\text{พื้นฐานอารมณ์เด็กวัยก่อนเรียน}) \\ \text{บิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อ} &-.27 Z (\text{สัมพันธภาพของคู่สมรส}) \\ \text{บุตรวัยก่อนเรียน} &-.26 Z (\text{การศึกษาของบิดาหรือมารดา}) \\ &+.20 Z (\text{ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก}) \end{aligned}$$

อภิปรายผล

การศึกษาแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนและปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมทำนายแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ และสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่าบิดาหรือมารดาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนอยู่ในระดับต่ำ และพบว่าบิดาหรือมารดาส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 71 และบิดาหรือมารดาที่มีคะแนนอยู่ในระดับ

ปานกลาง ร้อยละ 27 และกลุ่มบิดาหรือมารดาที่มีคะแนนอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 2 จะเห็นได้ว่า ถ้าบิดามารดากลุ่มนี้ยังไม่ได้รับการดูแลก็น่าวิตกว่าอาจจะใช้ความรุนแรงต่อบุตรได้ นอกจากนี้ ยังพบว่ามารดามีคะแนนสูงกว่าบิดาเล็กน้อย ถึงแม้ว่าการทดสอบค่าเฉลี่ยจะพบว่าไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างไรก็ตามในสภาพครอบครัวในสังคมไทยส่วนใหญ่มารดาจะเป็นผู้ดูแลบุตรมากกว่า บิดา โอกาสในการที่มารดาจะกระทำรุนแรงต่อบุตรจึงมีมากกว่า ซึ่งสนับสนุนผลการศึกษาของ พรพณี เอื้อวัฒนา (2542) ซึ่งพบว่านักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอเมือง จังหวัด อำนาจเจริญ ถูกกระทำรุนแรงจากมารดามากกว่าบิดาคิดเป็นร้อยละ 93.6 และร้อยละ 78.2 ตามลำดับ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539) ที่พบว่า ผู้กระทำรุนแรง ต่อเยาวชนไทย เป็นมารดามากกว่าบิดา คิดเป็นร้อยละ 76.1 และ 31.4 ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ ว่า การที่มารดาเป็นผู้ที่ดูแล และรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าบิดา ประกอบกับในปัจจุบัน พบว่า มารดาต้องมีการะในการทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทั้งยังต้องรับผิดชอบในการดูแลความเป็น อยู่ของสมาชิกในครอบครัว ประกอบกับภาระในการทำงานบ้าน จึงมีโอกาสนในการที่จะกระทำ รุนแรงต่อบุตรได้มากกว่า

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมทำนายแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ สามารถร่วมกันทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ร้อยละ 40.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .001$ และเมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของบิดามารดา ได้แก่ อายุ ประวัติการถูก ทารุณกรรมในวัยเด็ก และประวัติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า อายุ และ ประวัติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ไม่มีอิทธิพลและไม่สามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดา มารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง บิดามารดาที่ศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-35 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ จึงมีวุฒิภาวะ ความเป็นผู้ใหญ่ใกล้เคียงกัน การทำหน้าที่บิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรจึงไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านประวัติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ในการศึกษาครั้งนี้สอบถามเฉพาะว่าเคยมีการใช้ ความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่เท่านั้น ไม่ได้มีการสอบถามถึงระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นซึ่งอาจมี ผลต่อบุคลิกลักษณะของบิดามารดาที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงพบว่าประวัติการใช้ความ รุนแรงในครอบครัว จึงไม่มีอิทธิพลและไม่สามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความ รุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ส่วนปัจจัยด้านประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก

พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่าการที่บิดาหรือมารดามีประวัติได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรุนแรงหรือทารุณกรรมในวัยเด็กจะส่งผลต่อการเป็นบิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรของตนด้วยความรุนแรง หรือ มีแนวโน้มในการที่จะใช้ความรุนแรงต่อบุตรมากขึ้น ซึ่งผลของการวิจัยสนับสนุน ทฤษฎีของเบลสกีที่อธิบายว่า ประวัติการเลี้ยงดูในอดีตของบิดามารดามีผลต่อลักษณะบุคลิกภาพ และความผาสุกทางจิตใจของบิดามารดา บิดามารดาที่มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น มีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมที่ดี เกิดจาก การได้รับการดูแลเอาใจใส่ ด้วยความรักและความอบอุ่น (Belsky, 1984) และในทางตรงกันข้ามบิดามารดาที่มีประวัติการถูกเลี้ยงดูมาด้วยการใช้ความรุนแรง จะมีบุคลิกภาพแบบไม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ค่อนข้างก้าวร้าว และมักแก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง (Cornell & Gelles cited in Tower, 1993) อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงต่อบุตร นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้จากทฤษฎีของ เกลส์ (Gelles, 1973 cited in Tower, 1993) ซึ่งกล่าวว่า พ่อแม่อาจจะกระทำทารุณกรรมได้โดยมีพื้นฐานมาจากการถูกเลี้ยงดูมาโดยเฉพาะเคยถูกทุบตีหรือถูกกระทำทารุณกรรมในวัยเด็ก เช่นเดียวกับการศึกษาของ ฮอลล์ และคณะ (Hall, Sachs, & Rayens, 1998) ที่พบว่า ระดับการถูกทำร้ายร่างกายและถูกทารุณกรรมทางเพศในวัยเด็กของมารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทารุณกรรมบุตร และจากการศึกษาของ มิลเนอร์ (Milner, 1994) พบว่า ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับคะแนนแนวโน้มการทารุณกรรมด้านร่างกายต่อเด็ก จะเห็นได้ว่าประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็กเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมีอิทธิพลและสามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้

2.2 ปัจจัยด้านบริบทของแหล่งความเครียดและการสนับสนุนการศึกษาของบิดามารดา ได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ลักษณะของครอบครัว และสัมพันธภาพของคู่สมรส ผลการศึกษาพบว่ารายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา และลักษณะของครอบครัวไม่มีอิทธิพลและไม่สามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ที่เช่นนี้อาจเนื่องมาจาก รายได้ของครอบครัวที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นรายได้ที่ยังมิได้หักค่าใช้จ่าย ซึ่งในครอบครัวที่มีรายได้สูงเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วอาจมีเหลือน้อยกว่าในกลุ่มที่มีรายได้้น้อยกว่า จึงทำให้ข้อมูลส่วนของรายได้ไม่สามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ส่วนปัจจัยอาชีพของบิดามารดาพบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ตอบแทน และในกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบ

อาชีพจะมีคู่สมรสที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ตอบแทนอยู่แล้วจึงทำให้การประกอบอาชีพในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไม่มีความแตกต่าง ด้านลักษณะครอบครัวพบว่าโครงสร้างของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมเมือง ส่วนครอบครัวเดี่ยวในชนบท มักเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ยังมีความใกล้ชิดอยู่กับครอบครัวเดิมในละแวกเดียวกัน มีการติดต่อไปมาหาสู่กัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงนับว่ามีแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติคอยช่วยเหลือแบ่งเบาภาระต่าง ๆ นอกจากนั้นในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในบิดามารดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน ซึ่งเป็นวัยที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้พอสมควรและเข้าโรงเรียนได้แล้ว ภาระในการดูแลเด็กของบิดามารดาลดลง การพึ่งพาญาติพี่น้องในการดูแลเด็กลดลง จึงทำให้ลักษณะครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยายไม่มีความแตกต่างในการได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากเครือญาติ ดังนั้นผลการศึกษาก็พบว่าปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา และลักษณะของครอบครัวไม่มีอิทธิพลและไม่สามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้

ส่วนปัจจัยด้านการศึกษาของบิดามารดา และสัมพันธภาพของคู่สมรส พบว่ามีอิทธิพลและสามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ จากผลการศึกษาอธิบายได้ว่าระดับการศึกษาของบิดามารดามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากการศึกษามีอิทธิพลต่อความเชื่ออย่างมีเหตุผล ความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และความสามารถในการปรับตัวตอบสนองบทบาทของบิดามารดา การศึกษาจะช่วยให้บิดามารดาพิจารณาตัดสินใจการกระทำต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความรู้ความเข้าใจในการปรับตัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม สนับสนุนทฤษฎีของ เบลสกี (Belsky, 1984) ที่อธิบายถึงการที่บิดาหรือมารดาได้รับการศึกษาที่ดีจะช่วยให้มีรายได้ดี มีแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนมีเครือข่ายทางสังคมมากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่า ทำให้สามารถแสดงบทบาทการเป็นบิดามารดาได้ดีกว่า ดังนั้นการที่บิดามารดาได้รับการศึกษาที่ดีจะช่วยสนับสนุนการทำหน้าที่การเป็นบิดามารดาที่เหมาะสม ในทางตรงกันข้ามการได้รับการศึกษาน้อยมีผลให้ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งขาดทักษะหรือแนวทางในการเผชิญปัญหาหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวเกิดความขัดแย้งได้ง่ายกว่า และมีการหาทางออกโดยการระบายออกโดยการใช้กำลังกับผู้ที่อ่อนแอกว่า จึงพบว่าเด็กมักจะถูกเลี้ยงดูแบบบังคับ และต้องพึ่งตนเอง และจะถูกลงโทษเมื่อขัดคำสั่งบิดามารดา เนื่องจากจะมีการใช้เหตุผลน้อยเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและมักใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เด็กจึงถูกกระทำด้วยความรุนแรง และผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ

พรฤดี นิธิรัตน์ (2542) ที่พบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีอัตรา การทารุณกรรมเด็กสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 86.5 และการศึกษาของ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539) พบว่าผู้ที่มีความรุนแรงมีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มี อิทธิพลและสามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัย ก่อนเรียนได้

สัมพันธภาพของคู่สมรส จากการศึกษพบว่า สัมพันธภาพของคู่สมรสมีความ สัมพันธ์และมีอิทธิพลกับแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัย ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัมพันธภาพของคู่สมรสที่ดีบิดามารดาจะมีความรัก ความ เข้าใจ เต็มใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีความเชื่อมั่นร่วมกัน สื่อสารกันอย่างเปิดเผย ตลอดจนมี การยอมรับในคุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีของกันและกัน ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีของคู่สมรสจะช่วยให้ สามารถปรับตัวในการเป็นบิดามารดาได้ดี บิดามารดาจะให้ความรักความอบอุ่น รับรู้ความรู้สึก ของบุตรได้ดี มีความอดทนในการดูแลบุตร และสนับสนุนบุตร ส่วนในบิดามารดาที่มีสัมพันธภาพ ระหว่างกันไม่ดีบรรยากาศของครอบครัวก็จะเต็มไปด้วยความขัดแย้ง เคลียดชัง และมีการใช้ความ รุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยจะพบว่าจะบิดามารดากลุ่มนี้มักใช้การลงโทษบุตรเพิ่ม ขึ้น ในขณะเดียวกันก็จะใช้เหตุผลในการเลี้ยงดูบุตรน้อย เด็กจึงมักถูกกระทำรุนแรงมากกว่า ซึ่ง สนับสนุนทฤษฎีของเบลล์กีที่อธิบายว่าสัมพันธภาพของคู่สมรสเป็นระบบสนับสนุนหลักในการทำ หน้าที่บิดามารดา การมีสัมพันธภาพของคู่สมรสที่ดีจะช่วยสนับสนุนการทำหน้าที่บิดามารดาใน ทำนองเดียวกันการมีสัมพันธภาพของคู่สมรสไม่ดีจะก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก เช่นเดียวกับการ ศึกษาของ พรฤดี เอื้อวัฒนา (2542) ที่พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทาง ลบกับการถูกกระทำรุนแรงของเด็กจากบิดามารดา และการศึกษาของ พรฤดี นิธิรัตน์ (2540) พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี มีอัตราการถูกกระทำทารุณกรรมสูง กว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี นอกจากนั้นจากการศึกษาของ ฮาลเปอร์ และคณะ (Halper, 1979; Wallker & Looper, 1981 cited in Janosik, 1994) พบว่าในบิดา มารดาที่มีการหย่าร้าง หรือมีปัญหาในชีวิตสมรสแล้วต้องมาเผชิญกับปฏิกิริยาจากเด็กจะเกิด ความโกรธ สับสน และแสดงออกมาโดยการทุบตีเด็ก เนื่องจากเด็กมีสภาพอ่อนแอกว่าดังนั้น สัมพันธภาพของคู่สมรสจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการทำหน้าที่ของบิดามารดาซึ่งหมายถึง มีอิทธิพลและสามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตร วัยก่อนเรียนได้

2.3 ปัจจัยด้านคุณลักษณะเฉพาะของเด็ก ได้แก่ พื้นฐานทางอารมณ์เด็กวัยก่อนเรียน มีอิทธิพลและสามารถทำนายแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ผลการศึกษาสนับสนุนกับทฤษฎีของ เบลสกี (Belsky, 1984) ที่อธิบายว่าคุณลักษณะเฉพาะของเด็ก หมายถึง พื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก ซึ่งในเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้บิดามารดามีการตอบสนองต่อเด็กแตกต่างกัน เด็กที่มีลักษณะเป็นเด็กเลี้ยงยาก บิดามารดาจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะดูแลเด็กมากกว่าเด็กที่มีลักษณะเป็นเด็กเลี้ยงง่าย เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ เคลลี (Kelly, 1976 cited in Belsky, 1984) พบว่ามารดาที่ต้องเลี้ยงดูเด็กที่หงุดหงิดงอแงเมื่ออายุ 4 เดือน มีการตอบสนองทางลบต่อการร้องไห้ของทารก และจากการศึกษาของ ดูเควิช และคณะ (Dukewich et al., 1996) พบว่า ลักษณะพื้นฐานของเด็กมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการทารุณกรรมด้านร่างกายต่อเด็กของมารดาวัยรุ่น จากผลการศึกษาอธิบายได้ว่า การที่เด็กมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์เป็นแบบเด็กเลี้ยงยาก จะต้องการการดูแลอย่างมาก บิดามารดาจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะดูแลเด็ก เนื่องจากการดูแลนั้นจะมีความยุ่งยากทำให้บิดามารดามักรู้สึกว่าตนเองเป็นบิดามารดาที่ไม่ดี ส่งผลให้บิดามารดาอาจปฏิบัติหรือตำหนิเด็กและอาจจะไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้ (Thomas & Chess, 1977 อ้างถึงใน วัจณี ไทงาม, 2539) และเด็กที่มีพื้นฐานอารมณ์เป็นเด็กเลี้ยงยาก มักก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบิดามารดา ถ้าบิดามารดาไม่มีความอดทนอาจตอบสนองต่อเด็กด้วยความรุนแรงได้ ดังนั้นพื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนจึงมีความสำคัญต่อการตอบสนองของบิดามารดาโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเลี้ยงยาก บิดามารดาจึงมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงต่อเด็กสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะเลี้ยงง่าย ประกอบกับลักษณะของเด็กวัยนี้ มีพัฒนาการทางจิตสังคมที่สำคัญคือ การเป็นตัวของตัวเองทั้งในด้านความคิดและการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น โดยเด็กมักชอบความเป็นอิสระมักปฏิเสธสิ่งที่บิดามารดาเสนอให้ไม่ว่าสิ่งใด ๆ ก็ตาม และจะดื้อดิ่งยืนยันในความต้องการของตนเอง จึงมักจะตามมาด้วยความโกรธ และการจัดคำสั่งของบิดามารดา (Newman & Newman, 1984) ซึ่งถ้าบิดามารดาไม่เข้าใจเด็ก ก็จะนำไปสู่การใช้วิธีการลงโทษเด็ก นอกจากนั้นจากพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยก่อนเรียนจะทำให้เด็กมีลักษณะไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ขาดทักษะในการใช้ภาษา ทักษะในการปฏิบัติกิจกรรม และการเข้าสังคม ซึ่งจะทำให้บิดามารดาเกิดความสับสนไม่สามารถสนองความต้องการของเด็กได้ เกิดความยุ่งยากและความเครียดในการดูแลเด็ก นำไปสู่การใช้การลงโทษเด็กเพื่อจะควบคุมพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของบิดามารดา จะเห็นได้ว่าพื้นฐานอารมณ์ของเด็กมีอิทธิพลต่อการกระทำของเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ และจะมีผลต่อการรับรู้ ทัศนคติ และวิธีการที่ผู้อื่นจะ

ตอบสนองต่อเด็ก ส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของการดูแลที่เด็กจะได้รับหรือมีผลต่อความยากง่ายในการเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดา ลักษณะของเด็กที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการเลี้ยงดู บิดามารดามักจะรู้สึกสับสน อารมณ์เสีย และเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อเด็ก ก่อให้เกิดการใช้วิธีการรุนแรงในการควบคุมเด็ก ดังนั้นพื้นฐานอารมณ์ของเด็กจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงต่อเด็กของบิดามารดา

จากผลการศึกษาพบว่าแตกต่างจากทฤษฎีของเบลล์กี โดยเบลล์กีอธิบายว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของบิดามารดา ซึ่งเกิดจากประวัติพัฒนาการในอดีต มีผลต่อบุคลิกภาพและความผาสุกทางจิตใจของพ่อแม่ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่จะกำหนดและสนับสนุนการทำหน้าที่ของบิดามารดา รองลงมาคืออิทธิพลของปัจจัยด้านบริบทของแหล่งความเครียดและการสนับสนุน ซึ่งมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยด้านลักษณะเฉพาะของบุตร แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะเฉพาะของบุตร มีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่ที่บิดามารดาซึ่งหมายถึงแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงต่อบุตรวัยก่อนเรียน มากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านบริบทแหล่งของความเครียดและการสนับสนุน ได้แก่ สัมพันธภาพของคู่สมรส การศึกษาของบิดาหรือมารดา และปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของบิดามารดา ได้แก่ ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลน้อยที่สุด อธิบายได้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้ในปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของบิดามารดา ศึกษาเฉพาะส่วนของประวัติพัฒนาการในอดีต ไม่ได้ศึกษาในด้านบุคลิกภาพและความผาสุกทางจิตใจของบิดามารดา จึงยังไม่ครอบคลุมตามกรอบทฤษฎีของเบลล์กี ผลการศึกษาจึงพบว่ามีความแตกต่างกัน ประกอบกับความแตกต่างกันของวัฒนธรรมความเชื่อของคนไทยกับทางตะวันตก โดยเฉพาะในด้านการเลี้ยงดูบุตร โดยคนไทยมักชอบเด็กที่ว่อนนอนง่าย เชื่อฟังผู้ใหญ่ ส่วนทางตะวันตกมักให้อิสระกับเด็กมากกว่า จึงพบว่าพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กจึงมีอิทธิพลสูงที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยตัวอื่น ๆ ที่พบว่ามีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลร่วมต่อแนวโน้มการเป็นบิดาหรือมารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ประวัติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว รายได้ของครอบครัว อาชีพที่ใช้แรงงานเป็นหลัก โดยพบว่า ลำพังตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวโดด ๆ ไม่สามารถมีอิทธิพลต่อแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ แต่เมื่อมีอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ เข้าร่วม ทำให้ตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า พื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน สัมพันธภาพของคู่สมรส ประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็ก การศึกษาของบิดาหรือมารดา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันทำนายแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ดังนั้นจึงสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินภาวะเสี่ยงหรือคาดการณ์แนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนได้ ตลอดจนสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนของบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวในการให้คำปรึกษาดังนี้

1.1 ด้านพื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน บิดามารดาเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนโดยบุคลากรด้านเด็กและครอบครัว ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่บิดามารดาในเรื่องความแตกต่างของพื้นฐานอารมณ์ของเด็กที่มีมาตั้งแต่เกิด มิใช่ลักษณะที่เกิดขึ้นในช่วงวัยเด็กถึงผู้ใหญ่ ความรู้ความเข้าใจดังกล่าวจะทำให้บิดามารดาเกิดความเข้าใจและตระหนักว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เด็กบางคนปรับตัวได้เร็ว บางคนช้า มีการตอบสนองรุนแรงแตกต่างกัน เป็นต้น การยอมรับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนจะทำให้บิดามารดามีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงดูเด็ก มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพิ่มการยอมรับนับถือตนเอง (self esteem) ของบิดามารดาทำให้มีความสุขในการแสดงบทบาทบิดามารดา (Roberts, 1983 อ้างถึงใน วรรณา สุขวัญนันท์, 2530)

1.2 ด้านสัมพันธภาพของคู่สมรส ควรส่งเสริมสัมพันธภาพของคู่สมรส โดยให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะความแตกต่างของบุคคล การยอมรับ และการปรับตัวเข้าหากันของคู่สมรส การชื่นชม ให้เกียรติ ยกย่องคู่สมรส วิธีการในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เหมาะสม ตลอดจนการเป็นที่ปรึกษาปัญหาเพศสัมพันธ์ของคู่สมรส หรือการแนะนำแหล่งข้อมูลหรือแหล่งบริการที่เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาครอบครัว และควรส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น งานวันเด็ก วันครอบครัว เป็นต้น

1.3 ด้านการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มความรู้แก่บิดามารดาโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการของเด็ก และวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมตามวัย เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการทำหน้าที่ของบิดามารดาที่เหมาะสม

1.4 ด้านประวัติการถูกทารุณกรรมในวัย เด็ก ควรมีการซักประวัติการถูกทารุณกรรมในวัยเด็กของบิดามารดา เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและหาแนวทางในการให้การดูแล ส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม รวมทั้งติดตามให้การช่วยเหลือบิดามารดาในการแสดงบทบาทบิดามารดาที่เหมาะสม

2. จากผลการศึกษา สามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการทำงานของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและครอบครัว ในการวางแผนการป้องกัน และการวางแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก โดย

2.1 จัดทำนโยบายให้มีการอบรมเตรียมความพร้อมแก่คู่สมรสหรือบิดามารดาที่กำลังจะมีบุตร การวางแผนการมีบุตร เพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการมีบุตร รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวในการเป็นบิดามารดา มีการประเมินแนวโน้มการเป็นบิดามารดาที่ใช้ความรุนแรงด้านร่างกายต่อบุตรวัยก่อนเรียนทุกราย เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือที่เหมาะสม

2.2 กระตุ้นให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีนโยบายในการที่จะจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่ประสบปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

2.3 กำหนดนโยบายในการช่วยเหลือครอบครัวที่มีการทารุณกรรม หรือใช้ความรุนแรงต่อเด็กให้ชัดเจน เพราะการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายสาขาอาชีพ ซึ่งควรจะมีการประสานงานกันในการวางแผน ช่วยเหลือตลอดจนติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2.4 หน่วยงานระดับสูง ควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ และควรมีการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลครอบครัวที่มีแนวโน้มการใช้ความรุนแรงกับเด็ก

2.5 ในด้านการศึกษาควรจะมีนโยบายที่จะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวตามความเหมาะสมในแต่ละระดับชั้น เพื่อให้เด็กเข้าใจถึงบทบาทการทำหน้าที่สามี-ภรรยา บทบาทของบิดามารดาและบุตรที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีแนวทางในการดำเนินชีวิตครอบครัวที่เหมาะสม และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ มีชีวิตครอบครัวที่มั่นคง

3. การศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทำหน้าที่บิดามารดา การใช้ความรุนแรง หรือการทารุณกรรมต่อเด็กในครอบครัวต่อไปในอนาคต โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

3.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มบิดามารดานักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเมือง จันทบุรี เท่านั้น ผลการศึกษาจึงเป็นเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของอุปนิสัย ความสุข ในกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น ระดับเขตการศึกษา ระดับภาคเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและสามารถนำไปวางแผน และกำหนดนโยบาย ในการแก้ไขปัญหาได้ครอบคลุมมากขึ้น

3.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรขึ้นเพิ่มเติม ได้แก่ ตัวแปรด้านบิดามารดา เช่น สถานภาพการสมรสของบิดามารดา วัฒนธรรมความเชื่อ บุคลิกภาพ และภาวะสุขภาพจิตของบิดามารดา ความผูกพันของบิดา/มารดากับบุตร ความผูกพันของบิดา/มารดากับประวัติการถูกเลี้ยงดูในวัยเด็ก ตัวแปรด้านบริบทแหล่งของความเครียดและการสนับสนุน ได้แก่ ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ ด้านเด็กควรมีการศึกษาในบิดามารดาที่มีบุตรในช่วงอายุที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้คำตอบเพิ่มเติมในตัวแปรที่ยังไม่ได้ศึกษา

3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโดยการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการเสริมสร้างสมรรถนะการทำหน้าที่บิดามารดา และการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กในครอบครัวเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการส่งเสริมการเป็นบิดามารดาที่เหมาะสมต่อไป